

5. XI. 1965

SREČANJA Z MAKEDONSKO KULTURO

Neznani brat Forme vive

Kiparski simpozij »Marmor« v Prilepu

Prilep, nekdanje mesto kraljeviča Marka, danes mesto tobaka in marmorja. Mesto, ki so mu Slovani ob naselitvi dali ime (Prilep — kraj, prilepljen ob planino), ki je zaslovelo v srednjem veku kot središče fevdalne posestva kralja Vukašina in nato njegovega sina, — legendarnega kraljeviča Marka (1371—1394), mesto, ki mu je nit razvoja 1395. pretrgal turški handžar. Opomoglo si je spet šele v 19. stoletju, ko so si Prilepčani kot prvi v Makedoniji priborili pravico do makedonskega »jazika« v šolah in cerkvah, mesto, ki mu je dajala nekdanj barvo obrtniška čaršija, zdaj pa tobak in marmor.

Tobak in marmor sta edini temi razgovora v Prilepu (ob sobotah se do ponedeljka vmeša v ti večni temi še nogomet!). V tem 35.000-glavem mestu sta namreč edini večji delovni organizaciji tobačni kombinat in kombinat marmorja. Zato ni čudno, če ima ob tem zlitju mesta s svojo industrijo Prilep spet primate v svoji republiki: prvič so zabeležili v SR Makedoniji sožitje med gospodarsko organizacijo in kulturno dejavnostjo, plod tega pa je:

• KIPARSKI SIMPOZIJ »MARMOR«.

Za naš je obstoj mladega brata Forme vive novost, čeprav so se kiparji letos zbrali v Prilepu že tretjič! In še bolj zanimivo je morda, da so prilepski marmor prej oblikovale roke tujih kiparjev (letos je sodelovala na simpoziju Izraelka Shoshana Heiman, ki je bila tudi že v Kostanjevici), kot pa roke slovenskih umetnikov, ker se na prilepsko vabilo ni odzval nihče od kiparjev iz naše ožje domovine.

Ustanovitelj simpozija Marmor, mestna skupščina in Mermeriot kombinat Prilep, sta postavila poseben odbor simpozija, ki mu predseduje Branko Ilievski. V daljšem razgovoru nam je B. Ilievski podrobneje obrazložil zametke simpo-

zija, njegove dosedanje uspehe, namene, težave.

Prvič so se zbrali kiparji v Prilepu, ki ima edinstven marmor v Makedoniji (izvažajo ga na Japonsko, Francijo in Belgijo) l. 1963. V treh letih se je zvrstilo na simpoziju 16 kiparjev, mesto je dobilo 16 kipov, nekatere od njih bolj, druge manj umetniške stvaritve. Pogoji prilepskega simpozija je namreč, kot običajno: pustiti gostitelju svojo umetnino. Letos je Prilep za 3,5 milijona dinarjev (dnevnicke kiparjem 3500 din, rok dela 70 dni, občina odkupi vsak kip za 200.000 din) dobil 6 marmornatih plastik, ki so z drugimi vred razporejene po mestu ali pa v Parku revolucije.

• Zdi se, da nekatere skulpture niso postavljene najbolj posrečeno. Kraljevič Marko na Šarcu pred Domom JLA, ki je hkrati kulturno središče Prilepa, ali Oro (makedonsko kolo) pred hotelom Skopje, oboje v zelenilu, ki diha, to gre, toda za ljudi nepojmljive, za laično oko izrazno molčeče, grobe linije Para ali supermoderno nakazan Borec pred poštnim poslopjem se nikakor ne vključujeta v okolje? — smo vprašali Branka Ilievskega.

»Ob postavitvi skulptur v mestu smo naleteli na najrazličnejše pripombe. Drži, da nekateri kipi ne stojijo na ustreznih krajih, vendar je to začasno, dokler ne bomo dokončno uredili Parka revolucije. Sprito anonimnosti, v kateri živi naš simpozij, ne moremo takoj gledati tudi na vrhunsko kvaliteto udeležencev. Po drugi strani pa jih ne moremo prisiliti, da bi šli iz sebe, da bi ustvarjali

klasično, čeprav bi bilo to za naš kraj vsaj za zdaj najbolj sprejemljivo. Naj omenim, da je Prilepčanom daleč najbolj všeč Kraljevič Marko, vsem razumljiv spomin na stasitega junaka, ki mu je dal umetnik že na prvi pogled dojemljivo podobo, čeprav je — po umetniški plati — ta kip srednje kvaliteten in v marsičem zaostaja za

drugimi, ki pa so teže razumljivi. Prav tako smo dali priporočilo, da bi udeleženci delali na temo NOB ali povojne graditve, vendar je poziv ostal le na papirju.«

• Ste poskušali, ali še boste, priti iz anonimnosti?

»Skušali smo letos dobiti jugoslovansko žirijo, pa se nam ni posrečilo, ker se nihče od povabljenih ni odzval. Naj poudarim, da simpozij Marmor ni nastal iz želje po uveljavitvi Prilepa ali njegovih organizatorjev v jugoslovanski kulturi, ampak težimo predvsem k afirmaciji prilepskega marmorja, od tod tudi pomoč in razumevanje kolektiva kombinata Marmor. Hkrati je simpozij lepa priložnost za naše kiparje, da se poskusijo ali izpopolnjujejo v marmorju. Simpozij je v treh letih že prešel lokalne okvire, prihodnje leto bomo dobili pomoč tudi od republike. Osnovni cilj: obdržati sim-

pozij, smo dosegli, zdaj pa startamo v novo obdobje: višjo kvaliteto, s tem pa tudi mednarodno udeležbo. Zato smo se za prihodnje leto tudi že dogovorili, da ne bomo simpozija postavili v časovni okvir (letos od 15. julija do 1. septembra), ampak smo pripravljene omogočiti umetnikom udeležbo na »non-stop« simpoziju prek vsega leta, saj so ves čas ugodne razmere za delo.«

Tako stopa torej mlajši brat Forme vive v četrto leto svojega obstoja. S trdnimi in zanesljivimi koraki se prebija za svojimi vzorniki iz Slovenije ob pomoči in razumevanju mestnih činiteljev, gospodarske organizacije in od zdaj tudi republike. »Želeti pa bi bilo,« je zaključil Branko Ilievski, »da bi bil prihodnje leto naš gost in se predstavil Prilepčanom s svojo priznano umetniško stvaritvijo tudi eden kiparjev iz bratske Slovenije.«